

Datum
2022-09-08Vårt diarienummer
HSF220225
Externt diarienummer
S2022/01621 SOU
2022:11

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, Planerings- och utvecklingsstab
gemensamt
Lotta Rajahalme
Telefon: +4621175949
Epost: lotta.rajahalme@regionvastmanland.se

Regeringskansliet, Socialdepartementet

YTTRANDE ÖVER REMISS: HANDLINGSPLAN FÖR EN LÅNGSIKTIG UTVECKLING AV TOLKTJÄNSTEN FÖR DÖVA, HÖRSELSKADADE OCH PERSONER MED DÖVBLINDHET

Region västmanland är som helhet positiv till utredningens bedömningar och förslag. Nedan följer synpunkter på respektive del.

Kapitel 6

Region Västmanland stödjer utredningens förslag. Ett ytterligare förtydliga om vad som avses med effektivitet, tillgänglighet och kvalitet kopplat till de föreslagna övergripande målen med tolktjänst skulle behövas för att målen ska bli konkreta och mätbara.

I Västmanland finns få tolkanvändare, och inga egna tolkar anställda. Det finns endast ett bolag registrerat här och därför kan små förändringar, såsom förändring av viss ledsagning för dövblinda, påverka möjligheten att tillsätta tolk till andra uppdrag. Redan idag saknas tolkar för att tillgodose alla tolkbeställningar. Utifrån bedömningen att det framöver blir tolkbrist innebär det ytterligare svårigheter att tillsätta tolk till våra tolkanvändare då tolkbolagstolkar kommer troligen även framöver att välja tjänster i regioner med många tolkanvändare och större chans till arbete.

Kapitel 7

Region Västmanland instämmer med utredningen att *"Regionerna ska utgöra navet för all tolktjänst för målgruppen genom sitt samordningsansvar, att varken arbetslivstolkning eller ärenderelaterad myndighetstolkning ska vara regionens ansvar och att viss ledsagning ska ingå i tolktjänst för personer med dövblindhet."*

Region Västmanland instämmer däremot inte med utredningen att *"Därutöver bedömer utredningen att förslaget innebär att resurser frigörs för tolktjänst i situationer på fritiden och i föreningslivet, vilket bedöms innebära en förbättring för de flesta tolkanvändare men kanske särskilt för barn och unga."* Detta skulle innebära en ökad konkurrenssituation om befintliga tolkar, att fler tolkbolag behöver upphandlas eller att vår region som idag inte har egna tolkar behöver anställa det.

Viss ledsagning skulle kunna innebära ökning av tolktjänst för fåtal aktiva dövblinda. Bedömningen är att detta troligen inte skulle innebära någon stor

skillnad för Region Västmanland då vi har ett fåtal dövblinda tolkanvändare i regionen.

7.2

Region Västmanland instämmer till största delen med utredningen men, en utredning behövs för att utreda tolkbehovet hos personer med grav språkstörning, talskada samt kognitiv- eller intellektuell funktionsnedsättning som även kan ha behov av tolk, till exempel genom TSS-tolkning (tecken som stöd) eller taltjänst.

Ett förtydligande av följande skrivning önskas:

”Vid tolkning i annan region får regionerna komma överens om betalning ska ske, självkostnadsprincipen gäller”

Klart ställningstagande till om betalning ska eller inte ska behövs.

Region Västmanland anser att det behöver finnas en nationellt fastställd prioriteringsordning och att ansvaret att ta fram sådana inte kan åläggas regionerna.

Region Västmanland har idag endast upphandlade tolkar och inga egna anställda och kan därför redan idag utifrån ett perspektiv sägas ha ett valfrihetssystem. Regionen önskar en tydligare definition av vad som avses med valfrihetssystem. Innebär valfrihet att tolkanvändaren i större utsträckning ska kunna välja tolk och/eller att det finns såväl egna som upphandlade tolkar? Ett ställningstagande till hur tungt tolkanvändarens önskemål ska väga i förhållande till kostnad och effektivitet i användning av resurs efterfrågas.

Kapitel 8

Region Västmanland instämmer med utredningen.

Det är bra med samlat och förstärkt tolkstöd i arbetslivet. För tolkanvändarnas perspektiv är det viktigt att administrationen för medel inte påverkar hur mycket det används.

Enligt förslaget ska regionerna prioritera vardagstolkning, detta skulle kunna leda till ökade svårigheter för att tillsätta tolk till uppdrag som rör arbetsliv och myndighet. Om tolkbokningarna från arbetsgivare, myndigheter inkommer sent kan detta leda till ökat antal bristande uppdrag för tolkcentralen.

Hur prioriteringen ska ske är inte klarlagd. Vilken tyngd har prioriteringen, kan ett högre prioriterat uppdrag slå ut ett redan bokat uppdrag med lägre prioritering? I de fall bokning av tolk inkommer till tolkbolag från såväl region som arbetsgivare, vem prioriterar och hur prioriteras då uppdragen?

Kapitel 9

Region Västmanland instämmer med utredningens förslag.

Kapitel 10

Region Västmanland instämmer med utredningen.

Det är bra att obokad distanstolkning med teckenspråkstolk finns tillgänglig även i fortsättningen. Det är även positivt att utreda behov av distanstolkning med skrivtolk.

En förstudie om hur utveckling av regiongemensam distanstolkningsfunktion kan organiseras, regleras och finansieras är bra. Detta skulle kunna möjliggöra bättre tolkförsörjning över landet och även mer kostnadseffektiv tolktjänst som gynnar både medborgare och verksamhet.

Region Västmanland ser utveckling av en nationell distanstolkningstjänst för bokade uppdrag som viktig.

Kapitel 11

Region Västmanland instämmer med utredningen.

Kapitel 12

Region Västmanland instämmer till största delen med utredningen.

Det är viktigt med ny analys av behov av tolkar och utbildningar för att få till en åtgärdsplan, framför allt utifrån den tidigare bedömningen om framtida tolkbrist. Det är viktigt att tolkar kan fortbildas för att de erfarna utbildade tolkar som finns får möjligheter att utbilda sig. I nuläget kan tolkar med erfarenhet men som saknar utbildning inte användas.

Region Västmanland saknar i utredningen resonemang och förslag på nationellt gemensamt krav på lägsta acceptabla kompetensnivå för tolkar.

Kapitel 13

Region Västmanland instämmer med utredningen, men vill lyfta att det finns problematik i att balansera kraven utifrån den etiska plattformen. Det finns en rådande princip om "barnets bästa" i första hand, ett förtydligande kring hur prioritering ska ske behövs. Hur ska till exempel fotbollsträning som fritidsaktivitet för ett barn prioriteras kontra det samma för en vuxen.

Kapitel 14

Region Västmanland instämmer med utredningen.

Kapitel 15

Region Västmanland anser att konsekvenserna av utredningens förslag inte är tillräckligt utredda.

Övrigt

Region Västmanland saknar i utredningen svar på hur hälso- och sjukvård, myndigheter och arbetsgivare ska ta hänsyn till tolkanvändare ur aspekten att besöket sker i rätt tid.

Sakkunniga: Annica Winroth, verksamhetschef Habiliteringscentrum
Ulrika MacKenzie, enhetschef Synenheten

För Region Västmanland

Denise Norström
Regionstyrelsens ordförande

Anders Åhlund
Regiondirektör